

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

Anexa nr.13
la Hotărârea Consiliului INJ
nr.1/1 din 31 ianuarie 2014

CURRICULUM la disciplina opțională

„INSTITUȚIA PROBAȚIUNII ÎN SISTEMUL DE DREPT AL REPUBLICII MOLDOVA”

(candidați la funcții de judecător și procuror)

AUTOR:

Vladimir POPA,
Șef al Oficiului central de probațiune

_____ AVIZAT
Mariana PITIC, șef al Direcției instruire și cercetare

CHIȘINĂU, 2014

I. PRELIMINARII

Eficiența unui sistem de pedepse poate fi apreciată după gradul de atingere a scopului acestora și impactul efectiv asupra societății. Oricare pedeapsă din acest sistem are drept scop și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, ceea ce presupune o individualizare adecvată a reacției sociale la faptele prejudiciabile prevăzute de legea penală. O instituție relativ nouă în sistemul de justiție penală a Republicii Moldova, care propagă ideea tendinței moderate de tratament a delicvenței, o reprezintă Probațiunea. Probațiunea apare și ca un pas important în contextul racordării legislațiilor naționale la standardele internaționale, având drept scop de a crea o zonă intermediară în sistemul de pedepse, o reevaluare a conceptului represiv spre unul curativ. Probațiunea este un complex de activități de evaluare, asistență, consiliere psihosocială și supraveghere în comunitate a persoanei în conflict cu legea penală cu scopul de a o reintegra în societate și proteja comunitatea de riscul recidivei.

Diversitatea activităților de probațiune servesc unui dublu scop: protecția comunității prin monitorizare continuă a comportamentului infractorului și reintegrarea socială a acestuia. În planul serviciilor, probațiunea înglobează activități menite să sporească eficiența sistemului de justiție penală și să mărească importanța conceptului de individualizare a pedepsei penale. Instituția probațiunii, deși este implementată în Republica Moldova la nivel de proiecte pilot de mai mulți ani, păstrează caracterul noutății. Instituțional, serviciul de probațiune a fost creat la 12 ianuarie 2007, cadrul normativ-juridic al probațiunii fiind definitivat prin Legea nr. 8-XVI din 14.02.2008 cu privire la probațiune.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- formularea scopului și obiectivelor probațiunii;
- explicarea valorilor care stau la baza probațiunii și justificarea necesității probațiunii;
- expunerea opiniei referitor la calitatea referatelor;
- formularea concluziilor privind perspectivele resocializării subiecților probațiunii;
- posibilitatea de evaluare a actorilor sociali incluși în rețeaua socială.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil să:

- definească principiile de bază și conceptul probațiunii, noțiunile și esența probațiunii;
- determine rolul probațiunii în sistemul de drept;
- formuleze noțiunile de supraveghere, de asistență în cadrul probațiunii;
- cunoască programele de adaptare social;
- relateze baza normativă națională și internațională în domeniul probațiunii;
- relateze drepturile și obligațiile personalului probațiunii și subiecților probațiunii.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Instituția probațiunii în sistemul de drept al Republicii Moldova	Vladimir POPA	III	14	4	10	colocviu diferențiat

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Introducere	0,5	0
2.	Cunoașterea generală a institutului probațiunii	0,5	2
3.	Probațiunea pre-sentențială	1	2
4.	Probațiunea sentențială	1	2
5.	Probațiunea post-penitenciară	0,5	2
6.	Monitorizarea executării pedepsei cu muncă neremunerată în beneficiul comunității	0,5	2
	TOTAL:	4	10

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Sugestii pentru lucrul individual
Tema 1. Introducere		
<ul style="list-style-type: none"> Scopurile și obiectivele cursului. Metodele de studiu. Regulile de bază. 	Tabla flipchart. Discuții	Lectura surselor bibliografice.
Tema 2. Cunoașterea generală a institutului probațiunii		
<ul style="list-style-type: none"> Apariția și evoluția probațiunii Scopurile generale și principiile probațiunii. Probațiunea în Republica Moldova. Cadrul instituțional al serviciului de probațiune în Republica Moldova Probațiunea în Europa. 	Seminare. Tabla flipchart. Tehnica de calcul	Lectura surselor bibliografice.
Tema 3. Probațiunea pre-sentențială		
<ul style="list-style-type: none"> Noțiunea și etapele probațiunii presentențiale Probleme practice în pregătirea referatelor pre-sentențiale; Informația solicitată de către procurori și judecători; Pertinența și utilitatea informației din referatul presentențial. 	Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart. Tehnica de calcul	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor.
Tema 4. Probațiunea sentențială		
<ul style="list-style-type: none"> Conceptul de supraveghere și asistență; Perspectivile de resocializare; Planificarea activității probaționale; 	Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart.	Lectura surselor bibliografice.

<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea rețelei sociale; • Tipuri de programe de resocializare. 	Tehnica de calcul	Soluționarea spețelor.
Tema 5. Probațiunea post-penitenciară		
<ul style="list-style-type: none"> • Evidența post-penitenciară; • Evaluarea perspectivelor de resocializare și a riscului de recidivă; • Asistența post penitenciară. 	Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart. Tehnica de calcul	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor.
Tema 6. Monitorizarea executării pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității		
<ul style="list-style-type: none"> • Noțiunea și scopul MNFC • Evidența MNFC; • Monitorizarea modului de executare; • Asistența beneficiarilor. 	Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart. Tehnica de calcul	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor.

VII. EVALUAREA

Evaluarea se va efectua continuu și la final.

A. Evaluarea continuă se va realiza prin:

- participarea audienților în cadrul orelor practice;
- realizarea activităților individuale;
- susținerea unei testări care vor conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor;

B. Evaluarea finală se va efectua sub forma unui colocviu diferențiat la finele disciplinei de studiu prin soluționarea situațiilor de caz.

V. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

- 1) Codul Penal al Republicii Moldova din 18.04.2002, Monitorul Oficial, nr. 72-74 din 14.04.2009;
- 2) Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova din 14.03.2003, Monitorul Oficial, nr.104-110 din 07.06.03;
- 3) Codul de executare al Republicii Moldova din 24.12.2004, Monitorul Oficial, nr. 214-220 din 05.11.2010;
- 4) Legea cu privire la probațiune nr.8 din 14.02.08, Monitorul Oficial, nr.103-105 din 13.06.08;
- 5) Legea cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție nr. 297 din 24.02.99, Monitorul Oficial, nr. 39-41 din 22.04.99;
- 6) Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006, Monitorul Oficial, nr. 32-35 din 09.03.2007;
- 7) Hotărârea Guvernului nr. 918 din 05.10.1999 cu privire la crearea Centrului coordonator de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, Monitorul Oficial, nr. 112-114 din 14.10.1999;
- 8) Hotărârea Guvernului nr. 331 din 23.04.2009 cu privire la unele măsuri de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, Monitorul Oficial, nr. 86-88 din 08.05.2009;

- 9) Regulamentului cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1643 din 31.12.2003, Monitorul Oficial, nr. 16-18 din 23.01.2004),
- 10) Regulamentul privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 10.09.2010, Monitorul Oficial, nr. 166-168 din 14.09.2010);
- 11) Regulamentul Consiliului Centrului coordonator de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, aprobat prin decizia Consiliului la nr.3 din 30.12.08;
- 12) Ordin nr. 560 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor liberate din locurile de detenție și a regulilor privind modul de întocmire a referatului prezentințial de evaluare a personalității (Monitorul Oficial, nr. 10-11 din 23.01.2009);
- 13) Instrucțiunea cu privire la activitatea de probațiune sentințială în comunitate în privința condamnaților adulți și minori, aprobată prin Ordinul nr. 92 din 30 mai 2011.

Reglementări internaționale:

- 1) Convenția europeană cu privire la supravegherea condamnaților condiționali sau infractori liberați condiționat;
- 2) Regulile minimale ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo) 45-110 din anul 1990, Cea de-a 68-a ședință plenară, 14 decembrie 1990;
- 3) Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile (Principiile de la Riyadh), Rezoluția 45/112 14 decembrie 1998, (a 68-a Sesiune Plenară);
- 4) Recomandarea Nr. R (92) 16 a Comitetului de Miniștri către statele membre referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate, adoptată de Comitetul de Miniștri în 19 octombrie 1992, cu ocazia celei de a 482-a reuniune a vice-miniștrilor;
- 5) Recomandarea (2000) 22 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre privind îmbunătățirea aplicării normelor europene cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare, adoptată de Comitetul de Miniștri pe 29 noiembrie 2000 la a 731-a întâlnire a vice-miniștrilor;
- 6) Recomandarea Rec (2003) 22 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind liberarea condiționată (parole), adoptată la 24 septembrie 2003 la cea de-a 853-a întrunire a vice-miniștrilor;
- 7) Recomandarea CM/Rec (2010) 1 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 20 ianuarie 2010, la cea de-a 1075-a adunare a vice-miniștrilor.

Practica judiciară:

- 1) Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 14 noiembrie 2008 cu privire la practica aplicării unor prevederi ce reglementează punerea în executare a hotărârilor judecătorești cu caracter penal;
- 2) Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.8 din 4 iulie 2005 despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației naționale și internaționale privind aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității și executarea acestei pedepse (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr.12, pag.15);
- 3) Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.39 din 22 noiembrie 2004 cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr.7, pag.6);

- 4) Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.16 din 31 mai 2004 cu privire la aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale, (Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.6, pag.22).

Literatură de specialitate:

- 1) Dolea I., Zaharia V., Revista de științe penale, supliment 2007, Culegere de acte naționale și internaționale în domeniu penal, volumul I, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;
- 2) Ciobanu V., Rotaru V., Zaharia V., Dolea I., Justiția Juvenilă; Instituția probațiunii în sistemul de drept al Republicii Moldova; Mediarea penală. PNUD Moldova, Institutul Național al Justiției. - Ch. : ELAN POLIGRAF S.R.L., 2009 – (Seria: Suporturi de curs). – Cartea a 11-a. – 296 p.
- 3) Zaharia V., Popa Vl., Popa V., Astrahan L., Ghidul consilierului de probațiune, - Ch.: Tipogr. „Bons Offices” S.R.L., 2009, 220 p. ;
- 4) Zaharia V., Popa V., Rotaru V., Martin D., Beldiga C. Alternative la detenție. Raport de evaluare. - Ch. : „Helmax-Exim” SRL, 2009, 184 p. ;
- 5) Dolea I., Zaharia V., Rotaru V., Popa V., Probațiunea în Republica Moldova. Raport de monitorizare. - Ch.: Tipogr. „Bons Offices” S.R.L., 2011, 100 p. ;
- 6) Florian Gh., Zaharia V., Dilion M., Popa V., Moraru-Chilimar R., Probațiunea prezentențială în privința minorilor. Teorie și practică, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2005;
- 7) Ulianovschi X., Mîrza V., Golubțov I., Rijicova S., „Ghid privind munca neremunerată în folosul comunității aplicată față de minori”, IRP, Chișinău, 2006;
- 8) Vulpescu A., N. Canțer, D. Postu, Iu. Adam, „Pregătirea pentru liberare a deținuților”, IRP, Chișinău, 2007;
- 9) Caciamac L., Zaharia V., Canțer N., Postu D., Raportul misiunii de evaluare a necesităților în domeniul pregătirii pentru liberare a deținuților. - Institutul de Reforme Penale. – Ch. : Helmax-Exim, 2006 (Tipogr. „Bons Offices”), 92 p. ;
- 10) Cojocaru V., Zaharia V., Cepraga I., Adam Iu., Vulpescu A., Pregătirea pentru liberare a deținuților. - Ch. : „Cu drag” SRL, 2009, 196 p. ;
- 11) Prițcan V., Gribincea T., Moraru-Chilimar R., Cojocaru A., Fiscuci C., Popa V., Dumbrăveanu V., Lungu V., Popovici M., Reintegrarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție. Ghid practic, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;
- 12) Dolea I., Zaharia V., Ardeleanu D., Cepraga I., Șarban S., Capacități și abilități de reintegrare socială a deținuților. Cercetare sociologică. - Institutul de Reforme Penale – Ch. : „Bons Offices” SRL, 2009, 56 p. ;
- 13) Ciobanu D., Bolotovici L., Popa V., Gribincea T., Zaharia V., Reintegrarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, IRP, Chișinău, 2009;
- 14) Zaharia V., Pistrinciuc V., Racu A., Raport de monitorizare și evaluare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție. - Ch. : „Cu drag” SRL, 2009, 36 p. ;
- 15) Zaharia V., Harconiță N., Popa V., Ghid de implicare comunitară în activitatea de probațiune în privința minorilor. - Ch.: „Bons Offices” S.R.L., 2010, 68 p.;
- 16) Anton M. Van Kalmthout, Reintegrarea socială și supravegherea infractorilor în opt țări europene, Craiova, 2004;
- 17) Durnescu I., Manualul consilierului de reintegrare socială și supraveghere, Craiova, 2001;
- 18) <http://www.irp.md/probatiune.php>;
- 19) <http://www.justice.gov.md>;
- 20) <http://www.cepprobation.org/>